

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
РЕГІОНОЗНАВСТВО

(назва дисципліни)

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **106 Географія** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Географія _____

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «РЕГІОНОЗНАВСТВО» підготовки бакалавр, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, за освітньою програмою Географія

Розробник: Поручинська І. В., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат географічних наук

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

В. о. завідувача кафедри: _____ _____ Погребський Т. Г.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки, Спеціальність: 106 Географія Освітня програма: Географія Освітній ступінь Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 4-ий
		Семестр 8-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 26 год.
		Практичні (семінарські) 26 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: <u>залік</u>	

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки, Спеціальність: 106 Географія Освітня програма: Географія Освітній ступінь Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 108/3		Рік навчання 5
		Семестр 9-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 10 год.
		Самостійна робота 44 год.
		Консультації 44 год.
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Дисципліна «Регіоназнавство» є складовою частиною дисциплін вільного вибору студента. Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності формування та розвитку регіонів як суспільно-географічних систем, а також природних, політичних, демографічних, економічних, соціальних та культурних особливостей макрорегіонів світу.

Пререквізити

Базові знання природничої та соціально-економічної географії

Постреквізити

Навчальна дисципліна «Регіоназнавство» буде корисна майбутнім фахівцям для набуття вмінь щодо організації статистичних досліджень, вміння збирати, обробляти, систематизувати та аналізувати отримані аналітичні дані і використовувати їх в науковій та освітній діяльності.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Регіонознавство» є формування системних знань і розуміння основних теоретичних положень сучасного регіонознавства, провідних підходів до регіоналізації світу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Регіонознавство» є:

Основні завдання курсу:

- формування поняттєвого апарату регіонознавства;
  - оволодіння основними методами та підходами, які використовуються в регіонознавстві;
  - формування уявлення про регіон як суспільно-географічну систему;
  - вивчення особливостей територіальної організації населення та господарства регіонів України, використання природних умов і ресурсів у господарській діяльності людини в регіональному аспекті;
- ознайомлення з найважливішими питаннями теорії і практики управління комплексним розвитком регіонів.

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Загальні компетентності (ЗК): знання й розуміння предметної професійної діяльності та здатність до професійного розвитку та навчання впродовж життя; здатність до використання сучасних, у тому числі інформаційних технологій, володіння навичками застосування програмних засобів; здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел, до інноваційного мислення, креативності, до генерування нових ідей; здатність до використання знань в практичній діяльності, до адаптації та дії в нових умовах.

Фахові компетентності (ФК): здатність застосовувати набуті географічні, економічні та психолого-педагогічні компетентності для формування в учнів ключових і предметних компетентностей на рівні базової середньої освіти.

Предметні компетенції (ПК): здатність використовувати поняття, концепції, теорії географії й економіки для комплексної характеристики природних та соціально-економічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному); здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності; здатність виконувати прийоми опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої із загальногеографічних та тематичних карт, представляти за картами комплексну географічну оцінку території, укладати картографічні твори з використанням сучасних інформаційних технологій.

Програмні результати навчання (ПРН): знає основні історичні етапи розвитку предметної області; уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності; знає термінологію і номенклатуру, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру географічної та економічної наук, закони і закономірності, різні погляди на проблемні питання сучасної географії й економіки; знає, розуміє і здатний використовувати рекомендації з методики

географії, інтегрованих курсів природничої галузі, економіки/підприємництва та фінансової грамотності, міжгалузевих інтегрованих курсів

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 3

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Регіонознавство як наука. Регіоналізація світу						
Тема 1. Регіон як об'єкт вивчення регіонознавства	10	2	-	8	-	ДС/3
Тема 2. Основні підходи до регіоналізації світу	12	2	2	8	-	ІРС/3
Тема 3. Фізико-географічні регіони світу	14	2	2	10	-	ІРС, РЗ/4
Тема 4. Геополітична структуризація світу	16	2	2	10	2	ІРС/4
Тема 5. Економічна регіоналізація світу	16	2	2	10	2	РМГ, РЗ/4
Тема 6. Історико-культурна регіоналізація світу	10	2	2	6	-	РМГ/4
Модульна контрольна робота 1						МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	78	12	10	52	4	52
Змістовий модуль 2. Макрорегіони світу						
Тема 7. Євразія. Загальна характеристика континенту.	18	4	4	10	-	ДС/5
Тема 8. Азія: загальна характеристика. Регіони та субрегіони Азії	20	4	4	10	2	ІРС/5
Тема 9. Африка, Америка, Австралія й Океанія	18	4	4	8	2	ІРС, РЗ/4
Тема 10. Регіони України	16	2	4	8	2	ІРС/4
Модульна контрольна робота 2						МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	72	14	16	36	6	48
Всього годин	150	26	26	88	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Таблиця 4

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю*/ Бали
Тема 1. Регіон як об'єкт вивчення регіонознавства	12	2	2	4	4	ДС/8
Тема 2. Основні підходи до регіоналізації світу	24	2	2	10	10	ІРС/8
Тема 3. Фізико-географічні	24	2	2	10	10	ІРС, РЗ/8

регіони світу						
Тема 4. Геополітична структуризація світу	24	2	2	10	10	IPC/8
Тема 5. Економічна регіоналізація світу	24	2	2	10	10	PMГ, PЗ/8
Модульна контрольна робота						МКР/60
Всього годин	108	10	10	44	14	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 6

№ з/п	Тема
1	Сучасна організація статистики в Україні
2	Помилки статистичного спостереження
3	Статистичні таблиці як метод наочного викладення статистичних даних
4	Прогнозування на основі рядів динаміки
5	Системи співзалежних індексів
6	Вивчення форми розподілу
7	Організація вибіркового спостереження
8	Модель кореляційно-регресійного аналізу
9	Графіки рядів розподілу
10	Графіки динаміки

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об’єктивних причин (наприклад, хвороба) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;

– не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичного або лабораторного занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Поняття про регіонознавство: основні підходи.
2. Регіон як об'єкт регіонознавства: основні підходи.
3. Регіон як територіальна система.
4. Предмет регіонознавства: основні підходи.
5. Типи регіонів.
6. Ієрархія регіонів: основні підходи.
7. Функції регіонознавства. Актуальні завдання сучасного регіонознавства.
8. Основні методи регіонознавства.
9. Комплексна регіонознавча характеристика.
10. Основні регіоналістичні теорії.
11. Регіональна політика: сутність та основні завдання.
12. Головні напрямки регіональної політики.
13. Фізико-географічна регіоналізація світу.
14. Політичні (геополітичні) регіони, їх ієрархія. 15. Геополітичні (політичні) макрорегіони та регіони світу.
16. Методологічні підходи до виокремлення географічних світів і регіонів (Г. де Блія та П. Муллер).
17. Географічні світи Г. де Блія та П. Муллера: коротка характеристика.

18. Соціально-економічна регіоналізація світу: основні підходи.
19. Історико-культурна регіоналізація світу: основні підходи.
20. Цивілізаційні макрорегіони світу за В. В. Вольським.
21. Цивілізаційна регіоналізація світу С. Хантінгтона.
22. Загальна характеристика Європи.
23. Західна Європа: політична та економічна характеристика.
24. Північна Європа: політична та економічна характеристика.
25. Південна Європа: політична та економічна характеристика.
26. Центральна та Східна Європа: політична та економічна характеристика.
27. Регіональна інтеграція в Європі.
28. Розвиток регіональної політики у країнах Європейського Союзу.
29. Регіональна політика у країнах Європейського Союзу на початку ХХІ ст.
30. Північна та Центральна Азія: політична та економічна характеристика.
31. Східна Азія: політична та економічна характеристика.
32. Південно-Східна Азія: політична та економічна характеристика.
33. Регіональна інтеграція в Південно-Східній Азії.
34. Південна Азія: політична та економічна характеристика.
35. Регіональна інтеграція в Південній Азії. 3
36. Південно-Західна Азія: політична та економічна характеристика.
37. Африка: загальна характеристика. Регіональна інтеграція в Африці.
39. Англо-Америка: загальна характеристика.
40. Регіональна політика у США.
41. Регіони Канади.
42. Регіональна інтеграція в Північній Америці.
43. Латинська Америка: загальна характеристика.
44. Регіональна інтеграція в Латинській Америці.
45. Регіональна інтеграція в Центральній Америці та Карибському басейні.
46. Південна Америка: загальна характеристика.
47. Австралія: загальна характеристика.
48. Океанія: загальна характеристика.
49. Фізико-географічне районування України.
50. Політична регіоналізація України.
51. Історико-культурна регіоналізація України.
52. Економічне районування України.
53. Регіональна політика в Україні: основні завдання.
54. Основні проблеми здійснення регіональної політики в Україні.
55. Формування, розвиток, проблеми і перспективи єврорегіонів в Україні.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Таблиця 7

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90–100	Відмінно

82–89	Дуже добре
75–81	Добре
67–74	Задовільно
60–66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Величко В. Теоретичні та методологічні засади регіонознавства в наукових дослідженнях в Україні та інших європейських державах. – Режим доступу: <http://2016/vuzlib.com/content/view/2600/74/>.
2. Вступ до міжнародного регіонознавства: навч. посібник / М.Дорошко, П. Ігнат'єв, Р. Кривонос та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
3. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Луганськ: Знання, 2010. – 664 с.
4. Головченко В.І. Регіонознавство: Азія, Африка й Латинська Америка: Навч. посіб. К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 352 с.
5. Гольцов А. Міжнародні регіональні студії: геополітичні аспекти. *Наукові праці МАУП*. 2016. Випуск 50.
6. Дадашев Б. А. Регіональна економіка [текст] : навчальний посібник. Видавництво «Центр учбової літератури», 2014. 202 с.
7. Дахно І. І. Міжнародна економіка : Навч. посіб. К. : МАУП, 2002. 216 с.
8. Дергачев В. А. Регионоведение: Учеб. пособие. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 463 с.
9. Дорошко М., Ігнат'єв П. Регіонознавство. Підручник. К.: «Укрбланковидав», 2017. 492 с.
10. Ігнат'єв П. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці. Чернівці-Київ: «Книги-XXI століття», 2014. 363 с.
11. Ігнат'єв П. М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібник. Чернівці, 2006. 424 с.
12. Країнознавство. Країни пострадянського простору, Європи і Північної Америки: Навч. посіб. / М. Дорошко, Р. Кривонос, В. Крижанівський, Н. Сербіна. К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. 335 с.
13. Максимова Т. С. Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування). Луганськ, 2003.
14. Міжнародні відносини та світова політика: підручник. К.: «Київський університет», 2010. 662 с.
15. Поручинська І. В., Поручинський В. І. Вплив екології на демографічний розвиток Північно-Західного економічного району України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Географія.*, 2016. № 1 (Вип. 40). С. 76-81.
16. Поручинська І. В., Влах М. Р. Сучасні тенденції відтворення населення Північно-Західного економічного району. *Науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Л. Українки. Серія: Географія.* 2016. № 14 (339). С. 51-54.

- 17.Поручинська І. В. Ретроспективні особливості заселення території Північно-Західного економічного району України. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць*. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. Вип. 762–763 : Географія. С. 192-198.
- 18.Регионоведение: Учебное пособие. 2-е изд., испр. и доп. / Отв. ред. профессор Ю.Г. Волков. Ростов н/Д : Феникс, 2004. 448 с.
- 19.Регіональний портрет України / С. А. Горобчишина, Т. В. Колосова, М. В. Лациба та ін. К. : УНЦПД, 2003. 336 с.
- 20.Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
- 21.Ушакова Н. Г. Соціально-економічні типи країн : Навч. посіб. К. : Професіонал, 2004. 304 с.